

**Återta
makten
över maten &
naturbruket!**

Miljöförbundet Jordens Vänner
Friends of the Earth Sweden

Makten över maten och produktionen på landsbygden har med förödande konsekvenser flyttats från lokala producenter till storindustrier, internationella jordbruksföretag och finanskapital. Jordbruk, skogsbruk, fiske och andra naturbruk tvingas lyda andra lagar än naturens. Konsumenter och landsbygdens folk har alltför länge och alltför passivt anpassat sig till utvecklingen. Naturresurserna och vidareförädlingen har förvandlats till brickor i ett monopolspel där mest pengar vinner. Denna utveckling måste brytas, som producenter, medmänniskor och konsumenter måste vi återta makten.

Missbruket av naturen och den rådande världsordningen

Allt färre aktörer bestämmer inriktning och metoder för naturbruket och vidareförädlingen. Här favoriseras stordrift och teknik utan respekt vare sig för natur, ekologiska kretslopp, folkhälsa eller livskvalité. Följden blir att naturresurserna överexploateras och att den viktiga ekologiska balansen störs både globalt och lokalt. De kunskaper som finns hos de lokala producenterna om hur människan kan anpassa sig till olika naturförhållanden går förlorade. De sociala följderna blir ökade klyftor mellan dem som producerar och dem som äger kapital, mellan stad och land, mellan Nord och Syd.

Jordbruk, skogsbruk och fiske

Den storskaliga produktionen av livsmedel förstör naturen och slår i global skala ut bönder som bedriver familjejordbruk. Jordbrukare för den lokala marknaden och lantarbetare i Nord och Syd får allt sämre villkor medan storproducenter gynnas. Inriktningen på att gynna storskalighet fortsätter i varje led från producent till konsument. Närproduktion av livsmedel och mathantverk är en form av motstånd men har svårt att bli mer än en nisch medan den dominerande utvecklingen går i motsatt

riktning. Övergången till massiva djurfabriker innebär inte bara lidande för djuren, den innebär också stora risker för smittspridning och uppkomst av nya farliga pandemier. Näringsvärdet i maten försämras och gifter lagras i våra kroppar.

Inom fisket innebär den rådande modellen överfiskning i större delen av världen. Fiskar och valar dör ut eller decimeras och allt färre kan livnära sig som fiskare. Kustfisket ersätts av industrifiske med hjälp av statliga subventioner och påtryckningar i internationella förhandlingar.

Samma sak har hänt inom skogsnäringen. Den hårt centraliserade skogsindustrin har tvingat till sig nästan all bondeskog och skapat ekologiskt ohållbara monokulturer. Denna modell exporterar nordiska skogsföretag nu till Afrika, Latinamerika och Asien.

“Näringsvärdet i maten försämras och gifter lagras i våra kroppar.”

Storföretagen har till sin hjälp nya handelsavtal och regelverk anpassade till sina behov och risker. Dagens storskaliga jord- och skogsbruk är fossilbaserat, resursintensivt och bidrar till ökade utsläpp genom ändrad markanvändning och minskad kolbindning. Miljökonsekvenserna är enorma, inte minst när det gäller klimatet.

Utan en samlad motoffensiv riskerar lokalbefolkning, jordbrukarfamiljer och skogsfolk som förvaltar våra naturresurser att bli arbetslösa och hamna i städernas slum eller isoleras på en alltmer avfolkad och missgynnad landsbygd. Särskilt drabbade är urfolken. Deras rätt att förvalta den mark de brukat sedan urminnes tid tas ifrån dem samtidigt som deras möjlighet att upprätthålla sin identitet och sitt kulturarv med dess rikedom på insikter om arters nyttor och ekologisk balans förskingras. Nu kräver de denna rätt åter, allt starkare.

Vad vill vi istället?

Vi behöver ställa om både vårt brukande av naturens förnyelsebara kretslopp och ändliga resurser och sättet att förädla och konsumera. Omställningen måste bygga på allas lika värde på landsbygden, i förorten och innerstaden i formande av den kultur som påverkar våra behov och produktion, kunskaper och arbetsvillkor.

1. De direkta producenterna måste få större makt och möjligheter att själva bestämma över naturbruket. Bönders, skogsarbetares och andra direkta producenters kunskaper måste värdesättas. De måste själva få rätten att förvalta naturresurserna och påverka ekonomiska och politiska förhållanden för naturbruket.

2. Naturbruket måste regleras för att i större utsträckning skydda naturresurserna från de stora ekonomiska intressenas missbruk. Den avreglering som gör naturen till en handelsvara och orsakar en hårdare exploatering av naturresurserna måste stoppas.

3. Storföretagens makt måste begränsas, deras monopol måste brytas. Länder måste själva få rätten att bestämma över sitt naturbruk. Kommuner och annan offentligt styrd verksamhet måste ha rätt att välja och främja god kvalitet på mat och matlagning.

4. Producenter och konsumenter måste samverka i hela förädlingskedjan för att skydda miljön och folkhälsan. Gemenskapen och glädjen i att odla eller laga och äta mat tillsammans och samverka mellan land och stad behövs för ett gott liv.

Den internationella bonderörelsen har motsatt sig den rådande världsordningen inom naturbruket och talar i stället om matsoveränitet. Folk och länder skall ha rätt att skydda sin egen livsmedelsförsörjning, inte som nu påtvingas handelsregler och varor för dumpade priser. På så sätt säkras tillgången till mat och försörjningen på landsbygden.

Nu växer en rörelse fram i Syd och Nord. Bönder, fiskare, skogsfolk och andra naturbrukare har insett att de är offer för samma system var än på klotet de befinner sig. Detta är mycket hoppfullt, för vi kan nu äntligen hoppas på en global rörelse för att rädda klotet, miljön, naturresurserna, maten, klimatet och alla människors rätt till drägliga livsvillkor och försörjningsmöjligheter. Till denna rörelse ansluter sig nu miljörörelser, konsument- och solidaritetsrörelser och alla människor som bryr sig om klotets och mänsklighetens överlevnad.

*Uppropet framtaget av Miljöförbundet Jordens Vänner,
november 2010
www.mjv.se*

